

Коваль Т. В. Музичне мистецтво з методикою навчання. Робоча програма обов'язкової навчальної дисципліни для студентів СВО «бакалавр» галузі знань 01 Освіта/Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта спеціалізація Мистецтво; інклюзивна освіта / **Уклад.** Т.В. Коваль. – Вінниця: ВДПУ, 2020. – 17 с.

Коваль Тетяна Василівна.

Коваль Т. В.

Koval T. V.

Музичне мистецтво з методикою навчання.

Музыкальное искусство с методикой обучения.

Musical art with teaching methods.

УДК 373.3.016:78(073)

M89

Анотації:

Викладання навчальної дисципліни “Музичне мистецтво з методикою навчання” забезпечує формування у студентів комплексу ключових психолого-педагогічних, естетичних та мистецьких компетентностей шляхом набуття власного професійного досвіду у процесі опанування методики художнього виховання дітей; підготовки майбутнього вчителя початкових класів до викладання предметів мистецького циклу, забезпечення його творчого розвитку у процесі художнього осмислення світу шляхом самореалізації та естетичного самовдосконалення у власній художньо-творчій діяльності; розвиток загальних та спеціальних здібностей, художньо-образного мислення студентів, їх творчого потенціалу.

Преподавание учебной дисциплины "Музыкальное искусство с методикой обучения" обеспечивает формирование у студентов комплекса ключевых психолого-педагогических, эстетических и художественных компетенций путем приобретения собственного профессионального опыта в процессе освоения методики художественного воспитания детей; подготовки будущего учителя начальных классов к преподаванию предметов художественного цикла, обеспечение его творческого развития в процессе художественного осмысления мира путем самореализации и эстетического самосовершенствования в собственной художественно-творческой деятельности; развитие общих и специальных способностей, художественно-образного мышления студентов, их творческого потенциала.

Teaching the academic discipline "Musical art with teaching methods" ensures the formation of a complex of key psychological, pedagogical, aesthetic and artistic

competencies in students by acquiring their own professional experience in the process of mastering the methods of artistic education of children; preparing the future primary school teacher for teaching subjects of the artistic cycle, ensuring his creative development in the process of artistic understanding of the world through self-realization and aesthetic self-improvement in his own artistic and creative activity; development of general and special abilities, artistic and figurative thinking of students, their creative potential.

Ключові слова:

музичне мистецтво, психолого-педагогічні особливості, предметні компетентності, види музичної діяльності, емоційно-почуттєва сфера, сприймання, інтерпретація.

музыкальное искусство, психолого-педагогические особенности, предметные компетентности, виды музыкальной деятельности, эмоционально-чувственная сфера, восприятие, интерпретация.

musical art, psychological and pedagogical features, subject competence, types of musical activity, emotional and sensory sphere, perception, interpretation.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4 (денна форма навчання)	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання - мікродослідження	Спеціальність 013 Початкова освіта Додаткова спеціалізація 012 Дошкільна освіта; 053 Психологія; Мистецтво; Інклюзивна освіта	РІК ПІДГОТОВКИ 4-й
		СЕМЕСТР
Загальна кількість годин – 120 (денна форма навчання) Тижневих годин для денної форми навчання: <i>аудиторних - 64</i> <i>самостійної роботи</i>	Освітня програма Початкова освіта, Дошкільна освіта Початкова освіта, Психологія Початкова освіта, Мистецтво Початкова освіта, Інклюзивна освіта	7-й ЛЕКЦІЇ
		<i>18години</i>
		ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ

<i>студента - 56</i>	Ступінь вищої освіти бакалавр	32 години
		ЛАБОРАТОРНІ РОБОТИ
		14 годин
		ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАНЯТТЯ
		-
		САМОСТІЙНА РОБОТА
		56
		ВИД КОНТРОЛЮ: залік

ПРИТМІТКА:

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи % становить:
для денної форми навчання – 53 % / 47 %

2. Мета, завдання, компетентності та програмні результати навчання

2.1. **Метою** викладання навчальної дисципліни “Музичне мистецтво з методикою навчання” є: формування у студентів комплексу ключових психолого-педагогічних, естетичних та мистецьких компетентностей шляхом набуття власного професійного досвіду у процесі опанування методики художнього виховання дітей; підготовка майбутнього вчителя початкових класів до викладання предметів мистецького циклу, забезпечення його творчого розвитку у процесі художнього осмислення світу шляхом самореалізації та естетичного самовдосконалення у власній художньо-творчій діяльності; розвиток загальних та спеціальних здібностей, художньо-образного мислення студентів, їх творчого потенціалу.

2.2. **Основними завданнями** вивчення дисципліни “Музичне мистецтво з методикою навчання” є:

Навчальні завдання:

- засвоєння знань, уявлень і понять про морфологію мистецтва, особливості художньо-образної мови музичного та візуального мистецтва у взаємозв'язках із синтетичними мистецтвами (хореографією, театром, кіномистецтвом);
- розширення художньо-естетичного досвіду, опанування художніми вміннями та навичками практичної мистецької діяльності;
- набуття досвіду створення художніх образів у процесі власної художньої творчості;
- набуття предметних дієво-творчих компетентностей.

Виховні завдання:

- виховання естетичного ставлення до дійсності та емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва;
- виховання світоглядних уявлень і ціннісних орієнтацій, розуміння студентами зв'язків музичного та візуального мистецтва з природним і предметним середовищем, життєдіяльністю людини, зокрема сучасною технікою, засобами масової інформації;
- виховання здатності сприймати, інтерпретувати та оцінювати художні твори, висловлювати особистісне ставлення до них, аргументуючи свої думки та оцінки;
- виховання мистецьких інтересів, морально-естетичних ідеалів, потреб у художньо-творчій самореалізації та духовно-естетичному самовдосконаленні засобами музики та образотворчого мистецтва відповідно до індивідуальних можливостей та вікових етапів розвитку;
- набуття загальнокультурних, комунікативних і соціально-практичних компетентностей.

Розвиваючі завдання:

- збагачення емоційно-почуттєвої сфери;
- розвиток художніх і загальних здібностей;
- стимулювання художньо-образного мислення, виявів творчої уяви та креативності;
- формування універсальних якостей творчої особистості;
- набуття компетентностей саморегуляції художньої діяльності.

1.3. Компетентності:

1.3.1 Загальні компетентності:

- здатність до продуктивного (абстрактного, образного, дискурсивного, креативного) мислення;
- здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;
- здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків своїх дій;
- здатність до співпраці і взаємодії в команді;
- здатність до вільного користування засобами сучасних інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність до проектної організації діяльності.

1.3.2 Фахові компетентності:

- здатність здійснювати художній аналіз творів музичного мистецтва, сприймати їх художній образ, давати йому емоційно-естетичну оцінку;
- здатність обґрунтовано вибрати потрібні для реалізації мети і завдань уроку музичного мистецтва методи та прийоми навчально-виховної роботи;
- здатність визначити якість і глибину засвоєння учнями програмного матеріалу, адекватно оцінювати рівень їх знань та музичних умінь;
- здатність використовувати у практичній діяльності активні методи і прийоми музично-виховної роботи з дітьми;
- здатність володіти основними прийомами вокального, інструментального музикування та навичками диригентського керування сольним, колективним виконанням музичного репертуару;
- здатність реалізувати міжпредметні зв'язки, що забезпечують цілісне осягнення ідейного змісту твору, розуміння художніх образів та засобів музичної виразності, що їх репрезентують;
- здатність організовувати музично-естетичні бесіди з наступним художнім аналізом ідейно-образного змісту творів музичного мистецтва; складати розповіді-пояснення про музику з елементами гри та казки;
- здатність використовувати сучасні комп'ютерні засоби з метою активізації мистецької діяльності школярів.

1.4. Програмні результати навчання

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні **знати**:

- основні аспекти історії розвитку світового та національного мистецтва;
- види мистецтва, специфіку їх образної мови;
- жанри мистецтва, історію їх виникнення;
- основи музичної грамоти;
- основи сучасної методики організації та проведення уроків мистецтва різних видів;
- вимоги до сучасного уроку мистецтва;
- методи та прийоми навчання мистецтву, історичні аспекти виникнення сучасної системи методів;
- психолого-педагогічні основи творчої діяльності молодших школярів;
- програмно-підручникову базу викладання предмету “Музичне мистецтво”, “Мистецтво” у початковій школі;
- специфіку організації мистецьких уроків різних типів;
- форми та методи позаурочної роботи з мистецтва у початковій школі;
- роль мистецтва у вихованні загальної культури особистості дитини, особливості та функції мистецтва;
- основні елементи музичної мови, їх виражальні можливості і універсальне значення для створення художнього образу;

- основні види музичної діяльності дітей та методичні засади організації різних видів музично-творчої діяльності;
- інноваційні підходи до організації мистецької діяльності в сучасних умовах освітянської практики.

вміти:

- вчити учнів розуміти образну мову кожного виду мистецтва, розповідати учням про його історію, жанрово-видову різноманітність;
- класифікувати твори мистецтва за видами та жанрами, аналізувати твори мистецтва, розуміти їх художній образ, давати йому емоційно-естетичну оцінку, навчити цього майбутніх вихованців;
- здійснювати перспективне та поурочне планування навчально-виховної роботи з мистецьких дисциплін, вибирати доцільні для реалізації мети і завдань уроку методи та прийоми навчально-виховної роботи, підготувати його необхідне методичне оснащення;
- створювати атмосферу піднесеного емоційного настрою на уроці, забезпечувати необхідні умови для максимальної реалізації творчого потенціалу кожного учня;
- діагностувати та оцінити рівень засвоєння учнями програмного матеріалу, дати адекватну оцінку їх знань та умінь;
- володіти педагогічним малюнком, прийомами особистого показу мистецьких видів діяльності;
- проводити позакласні заняття з мистецьких дисциплін з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів;
- використовувати у практичній діяльності сучасні технології мистецької освіти.

3. Програма навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи музичного виховання

Тема 1. Музика як вид мистецтва і засіб виховання.

Музичне мистецтво як форма суспільної свідомості. Особливості музичного мистецтва: інтонаційна виразність, гносеологічна природа, конкретно-чуттєвий фізіологічний і психологічний вплив на людину. Музика як мистецтво “інтонованого смислу” (Б.Асаф’єв).

Виховні, освітні та естетичні можливості музичного мистецтва. Функції музичного мистецтва.

Музика і загальний розвиток особистості школяра. Музичне виховання як один із засобів морального виховання учнів, формування їх естетичних почуттів, творчих здібностей, розумового та фізичного розвитку.

Зміст музичного виховання. Мета і завдання музичного виховання молодших школярів. Сучасні шкільні програми і підручники з музики для початкової школи.

Курс “Методика музичного виховання”: роль і місце у підготовці кваліфікованого вчителя початкових класів загальноосвітньої школи.

Тема 2. Музичний фольклор: освітньо-виховний потенціал.

Видатні педагоги про виховний потенціал музичного фольклору. Поняття *фольклор, народна словесність, неписана словесність, народна поетична творчість, уснопоетична творчість*.

Естетичний феномен музичного фольклору. Естетико-педагогічний потенціал. Духовність та гуманістична спрямованість художніх образів музичного фольклору (від вишуканості інтимно-споглядальної лірики до романтичного оспівування героїки), широке національно-стильове та жанрове розмаїття етномузичної творчості, мелодична орієнтація виражальних засобів, близькість інтонаційно-ладових барв національно-естетичному сприйманню української дитини. Музично-ментальне підґрунтя розвитку естетичної культури особистості

Дитячий музичний фольклор. Семантика, музична і поетична стилістика та педагогічні функції.

Колискова пісня - перша енциклопедія українознавства, знайомство зі світом рідного етносу, його мовою, релігією, історією, культурою, мораллю, звичаєвістю.

Психолого-педагогічні особливості використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з молодшими школярами. Особливості сприймання дітьми творів народного музичного мистецтва. Фактор комунікативного досвіду – створення різноманітних ситуацій спілкування з музичним мистецтвом. Фактор мовленнєвого досвіду – спів – тісно пов'язана зі спеціальним інструментом комунікації – мовленням: через голос, текст. Фактор власне музичної практики, музичної діяльності. Сприймання ладотональної сторони музичного твору, його ритмічної організації і композиційної структури.

Тема 3. Видатні педагоги про виховний потенціал музичного мистецтва.

Музика у всебічному розвитку особистості дитини. Роль музичного мистецтва в естетичному, моральному, розумовому, фізичному розвитку особистості дитини. К.Ушинський про ствердження ідеї виховуючого навчання, розробку принципів добору змісту навчального матеріалу і методів навчання відповідно до особливостей розумового розвитку дитини у контексті музично-естетичного виховання. К.Д. Ушинський про хоровий спів як один з найкращих засобів гармонійного виховання дитини. Педагог про методику навчання нотної грамоти дітей і їх поєднання з практичними завданнями у процесі музично-естетичного виховання дітей.

С.Русова про значення мистецтва - могутнього фактору індивідуально-етичного виховання дітей, про поєднання естетичних і етичних можливостей творів музичного мистецтва, про особливий вплив співу на дитину. Музика як засіб розвитку творчих сил, творчої активності учнів. Мистецтво - невичерпна, чарівна скарбниця радощів, джерело високих вчинків.

Видатний український педагог В.Сухомлинський і проблема впровадження у виховання гуманізму і людяності: шляхи вирішення у контексті музично-естетичного виховання молоді. В.Сухомлинський про музичне мистецтво як один із важливих засобів всебічно розвинутої особистості дитини, її моральної, емоційної і естетичної сфери, про роль слова вчителя в музично-естетичному, емоційному й моральному вихованні школярів. В.Сухомлинський про музику як мову почуттів, спорідненість образів ліричних поетичних творів з художніми образами музичних творів. Гра на сопілках - один із видів музичної творчості учнів. Виховання навичок слухання музики як духовної потреби школярів. Використання В.Сухомлинським народної пісні - найяскравішої сторінки для читання мови почуттів у виховній роботі з дітьми.

Теоретико-методологічні основи музичного виховання. Б.Асаф'єв про інтонаційно-процесуальну природу музики, триєдність музичного мистецтва (створення, виконання і сприймання) як глибинну спільність усіх видів музичної діяльності.

Б.Яворський про розвиток музично-творчих здібностей у музично-естетичному вихованні дітей. Музично-педагогічні ідеї В.Шацької, Н.Гродзенської, М.Румер.

Тема 4. Музична культура Вінниччини

Лекція-концерт.

Фольклорні колективи, естрадно-симфонічні ансамблі, хор «Вінниця», Леонтович-капела, солісти Вінницької обласної філармонії, державний ансамбль пісні і танцю «Поділля»...

Тема 5. Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей.

Музично-виховна концепція композитора і педагога Д.Кабалевського. Основоположне значення сприймання музики у формуванні музичної культури молодших школярів.

Внесок українських композиторів у теорію і практику музичного виховання в Україні другої половини XIX – початку XX століття. Педагогічні ідеї М.Лисенка, М.Леонтовича, К.Стеценка, Л.Степового, В.Верховинця.

Видатні музичні діячі та прогресивні концепції музичного виховання за рубежом. Система музично-ритмічного виховання швейцарського педагога і композитора Е.-Ж.Далькроза. Основні напрямки музичного виховання в Австрії: особливості музичної

системи К.Орфа. Релятивна система Золтана Кодая та розвиток музичного виховання в Угорщині.

Музичне виховання в Болгарії. Метод “столбца” Б.Трічкова. Музичне виховання в Естонії. Відносна система навчання хоровому співу та співу “по нотах” Хейно Кальюсте.

Система дитячого музичного виховання П'єра Ван Хауве (Голландія). Основні принципи музично-естетичного виховання в Японії. Багатогранність підходу до розвитку музично-творчих здібностей. Особливості музичної освіти молодших школярів у Японії.

Музичне виховання в США. Роль гри на музичних інструментах у розвитку музично-творчих здібностей школярів. Музичне виховання у Великобританії. Значення “електронної музики” в розвитку зацікавленості учнів музично-творчою діяльністю.

Доцільність використання зарубіжних прогресивних методик музичного виховання в українській школі.

Розвиток музичних здібностей як запорука успішної музичної діяльності учнів, основа формування музично-естетичних смаків, інтересів, потреб (Б.Теплов, Н.Ветлугіна).

Значення і роль емоціогенного фактору як необхідної умови музичного виховання молодших школярів. Катарсис як естетична психічна реакція, яка відбувається у процесі спілкування з мистецтвом.

Тема 6. Розвиток музичних здібностей учнів початкових класів.

Індивідуально-психологічні особливості дітей. Якісна і кількісна характеристика здібностей. Формування музичної культури дітей, здатності розуміти музику. Особливості музичного розвитку молодших школярів. Емоційний і слуховий компоненти музикальності. Музична діяльність, музична творчість.

Музикотерапія – напрям відновної медицини, в основі якого лежить використання різних методів впливу музикою або співом з лікувально-профілактичною метою. Вокалотерапія; музично-педагогічна реабілітація; ігрова вокалотерапія.

Ладове чуття – здатність прослуховувати «внутрішні» раніше сприйняту музику, що складає уяву для музичної уяви, формування музичної уяви і розвитку музичного мислення; музично-ритмічне почуття – здатність сприймати, переживати, точно відтворювати і створювати нові ритмічні сполучення.

Формування в учнів здатності розуміти музику, критерії музичних здібностей.

Тема 7. Види музичної діяльності молодших школярів.

Роль розвитку навичок сприйняття музики для музично –естетичного виховання молодших школярів. Основні етапи ознайомлення учнів з музичним твором. Методи та прийоми підготовки дітей до процесу сприймання музики.

Вокально-хорове виховання молодших школярів. Розвиток вокально-хорових навичок: артикуляція, дикція, співоча постава, співоче дихання, ансамбль та стрій. Етапи розучування пісні.

Музично-дидактичні ігри в початковій школі. Розвиток емоційно-почуттєвої сфери молодших школярів, формування у дітей музичних здібностей. Розвиток основних процесів мислення: порівняння, увага, аналіз, ініціативу, самостійність, здатність до сприйняття. Розвиток творчого потенціалу школярів.

Музично-пластична діяльність на уроці музики в початкових класах. Мета і завдання музично-пластичної діяльності дітей на уроках музики. Напрямки музично-пластичної діяльності молодших школярів. Організація музично-пластичної діяльності учнів на уроці: підбір музичного матеріалу, показ учителем ритмічних рухів, використання слова у процесі розучування рухів, використання технічних засобів навчання. Роль гри в організації музично-пластичної діяльності молодших школярів.

Розвиток музичних здібностей учнів у процесі музично-пластичної діяльності. Прийоми формування звуковисотного слуху під час рухової діяльності. Прийоми активізації ритмічного чуття. Прийоми формування уявлень про темп і агогіку в музично-ритмічних рухах. Прийоми формування уявлень про динаміку. Прийоми формування уявлень про способи звукоутворення у процесі музично-пластичної діяльності.

Роль музично-ритмічних рухів в організації активного сприймання музичного твору. Принципи добору музичних творів для сприймання музики з урахуванням музично-

пластичної діяльності дітей. Формування музично-ритмічних вмінь і навичок у процесі слухання музичного твору.

Роль музично-пластичної діяльності у вокально-хоровому вихованні учнів. Критерії добору пісень шкільного репертуару з урахуванням музично-пластичної діяльності молодших школярів. Формування музично-ритмічних вмінь і навичок у процесі виконання пісенного репертуару.

Тема 8. Види музичної діяльності учнів в початковій школі: організація музично-ритмічної діяльності.

Сутність поняття “музично-ритмічна діяльність”. Органічна єдність і природність музики і рухів. Музично-ритмічні рухи як активна музична діяльність дітей на уроці (його структурний компонент) та форма спілкування з музичним мистецтвом (“пластичне інтонування”, відтворення динаміки розвитку музичних образів певного твору).

Історія становлення музично-ритмічної діяльності в теорії музичного виховання підростаючого покоління. Наступність в опануванні даного виду діяльності в музичному вихованні школярів. Мета, завдання та структура музично-ритмічної діяльності.

Форми музично-ритмічної діяльності: музично-ритмічні вправи; музичні та музично-дидактичні ігри; тактування та образне диригування; драматизації; танцювальні комбінації. Види рухів: спортивні; танцювальні (елементи народних танців, класичних, бальних, спортивних); диригентські; імітаційні; символічні.

Методи навчання музично-ритмічним рухам (методи стимулювання музично-ритмічної діяльності; наочні методи; словесні; практичні). Прийоми музичного розвитку дитини у процесі музично-ритмічної діяльності, за Л.Г.Дмитрієвою, Н.М.Черноіваненко: прийоми розвитку окремих компонентів музикальності; прийоми формування уявлень про основні засоби музичної виразності; прийоми розвитку сприйняття музичного синтаксису та музичної форми. Зв'язок музично-ритмічної діяльності з іншими видами роботи на уроці музики.

РОЗДІЛ 2. Види музичної діяльності

Тема 1. Активне сприймання музики – основа формування музичної культури школярів.

Сприймання музики, його роль і місце в процесі музичного навчання та виховання школярів. Завдання слухання музики в початковій школі. Особливості музичного сприймання (Б.Яворський, Б.Асаф'єв, Б.Теплов). Принципи відбору музичних творів для слухання. Врахування об'єму слухової уваги дітей певної вікової групи.

Умови формування музичного сприймання школярів. Здійснення художньо-педагогічного аналізу музичних творів - необхідна умова повноцінного естетичного сприймання музики. Збагачення уявлень молодших школярів про елементи музичної мови та їх виразну суть (темп, динаміка, регістр, тембр, звуковисотність, метроритм). Зображальна та виражальна сторона музики. Поняття про музичну інтонацію - “зерно”, тему. Слухання творів одно-, дво-, тричастинної форми. Уявлення про музичну драматургію. Усвідомлення ідейно-естетичного змісту музичного твору і жанрових особливостей музики.

Організація художньо творчої діяльності як засіб активізації емоційного і свідомого сприймання музики молодшими школярами. Загальна схема спостережень учнів за музикою. Метод моделювання як засіб пізнання учнями особливостей музичного твору та інструмент вивчення й контролю вчителя за сприйманням дітей.

Основні етапи організації слухання музичного твору на уроці музики. Інформаційне забезпечення музичного сприймання (вступне слово вчителя, бесіди про музику, методика їх проведення). Формування установки на музичне сприймання. Художньо-педагогічний аналіз твору. Художньо-творча діяльність у процесі сприймання. Повторні прослуховування музики.

Ознайомлення учнів із способами виконання музики (вокально-хоровими, інструментальними творами), із звучанням окремих музичних інструментів і оркестру (симфонічного, духового).

Тема 2. Вокально-хорове виховання в початковій школі.

Хоровий спів у школі і розвиток національних співацьких традицій. Особлива роль колективного хорового співу у виховній роботі з дітьми. Особливості організації дитячого хорового колективу в початковій школі.

Дитячий голос і особливості його розвитку. Анатомічні і фізіологічні особливості голосового апарату молодших школярів. Характеристика дитячих голосів. Діапазон голосів у 1,2,3,4 класах. Охорона дитячого голосу.

Характеристика дитячих співочих умінь. Співацька постава школяра. Вокальні навички учнів початкових класів. Дихання. Ознайомлення з ланцюговим диханням. Звукоутворення. Тембр звуку. Резонатори. Атака звуку у хоровому співі. Навички кантиленного співу: спів легато, нон легато. Поняття про стакато. Динамічні відтінки в хоровому співі. Навички точного інтонування дітей у процесі сольного виконання пісень і вокальних вправ. Дикція. Розвиток активності і рухливості артикуляційного апарату. Правила вокальної дикції.

Хорові навички дітей молодшого шкільного віку. Стрій. Залежність строю від взаємодії слухових та вокальних навичок, дихання, дикції, звукоутворення, діапазону голосу.

Ансамбль. Вплив на хоровий ансамбль таких елементів хорової звучності, як мелодія, гармонія, ритм, темп, динаміка, тембр. Ансамбль партії, ансамбль хору. Спів хорових творів а caprella. Співацькі вправи, їх мета. Принцип відбору вправ. Недоліки у співі дітей і прийоми їх усунення.

Критерії добору вокально-хорового репертуару для учнів початкових класів. Методика роботи над шкільною піснею. Аналіз дитячої пісні (зміст, характер, засоби музичної виразності, інтонаційні, ритмічні, дикційні труднощі). Методи і прийоми подолання труднощів у процесі розучування пісні. Робота над виразністю виконання пісні. Підготовка до двоголосного співу і методи роботи над двоголосною піснею.

Тема 3. Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної творчої діяльності молодших школярів.

Гра на дитячих музичних інструментах – один із видів колективної виконавської діяльності учнів. Мета і завдання інструментальної діяльності.

Вирішальне значення музичного репертуару під час виконання навчально-виховних завдань. Інструментальна діяльність як засіб розвитку дітей із слабким рівнем координації слуху і голосу.

Немелодичні та мелодичні музичні інструменти, їх характеристика. Формування у дітей умінь і навичок гри на дитячих музичних інструментах. Значення національних музичних інструментів сопілки та окарини для розвитку музикальності учнів.

Значення інструментального музикування в активізації і поглибленні сприймання музики. Розвиток ладового чуття у процесі гри на музичних інструментах.

Розвиток чуття ритму під час гри на музичних інструментах. Напрямки розвитку чуття ритму: уявлення про співвідношення різних тривалостей, засвоєння ритмічних фігур, уявлення про сильні та слабкі частки такту, уявлення про емоційну суть ритму.

Розвиток чуття музичної форми у процесі інструментального музикування. Роль інструментально-творчих завдань у розвитку чуття музичної форми. Формування уявлень школярів про основні принципи музичного розвитку (повторюваність, контрастність, варіаційність). Застосування дитячих музичних інструментів на уроці музики. Порядок роботи з музичними інструментами. Систематичність у застосуванні дитячих музичних інструментів. Індивідуальна і колективна творчість у процесі інструментального музикування.

Тема 4. Організація музично-пластичної діяльності в початковій школі.

Мета і завдання музично-пластичної діяльності дітей на уроках музики. Напрямки музично-пластичної діяльності молодших школярів. Організація музично-пластичної діяльності учнів на уроці: підбір музичного матеріалу, показ учителем ритмічних рухів, використання слова у процесі розучування рухів, використання технічних засобів навчання. Роль гри в організації музично-пластичної діяльності молодших школярів.

Розвиток музичних здібностей учнів у процесі музично-пластичної діяльності. Прийоми формування звуковисотного слуху під час рухової діяльності. Прийоми активізації

ритмічного чуття. Прийоми формування уявлень про темп і агогіку в музично-ритмічних рухах. Прийоми формування уявлень про динаміку. Прийоми формування уявлень про способи звукоутворення у процесі музично-пластичної діяльності.

Роль музично-ритмічних рухів в організації активного сприймання музичного твору. Принципи добору музичних творів для сприймання музики з урахуванням музично-пластичної діяльності дітей. Формування музично-ритмічних вмінь і навичок у процесі слухання музичного твору.

Роль музично-пластичної діяльності у вокально-хоровому вихованні учнів. Критерії добору пісень шкільного репертуару з урахуванням музично-пластичної діяльності молодших школярів. Формування музично-ритмічних вмінь і навичок у процесі виконання пісенного репертуару.

Тема 5. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках в початковій школі.

Мистецтво, як засіб формування і розвитку творчих здібностей, естетичної свідомості особистості. Взаємозв'язок асоціативного мислення з життєвим досвідом дитини, з такими видами відчуттів, як сенсорні (бачення, слухання, дотик) і кінетичні (моторно-рухові). Через взаємодію цих відчуттів здійснюється психологічний зв'язок між слухачем і музичним твором, що виконується.

Асоціативний метод художнього мислення. Аналогія між музичними і літературними творами сприяє розкриттю образного змісту пропонованих видів мистецтва, встановленню асоціативних зв'язків між ними. Акцент лише на пізнавальній стороні взаємозв'язку музики і літератури може зашкодити сприйманню художніх творів, знищити ту неповторність, яка притаманна кожному з видів мистецтва.

Активізації образного мислення дітей. Комплексне опанування мистецтва оптимізує творчі здібності та сили людини, розвиток її фантазії, уяви, артистичності, інтелекту, формує універсальні людські здібності для будь-яких сфер діяльності.

Тема 6. Використання комп'ютерних технологій на уроках мистецтва в початковій школі.

Проблема використання комп'ютерів у процесі музичного навчання та виховання молодших школярів. Комп'ютерна інформація: виховний і навчальний потенціал. Поліхудожній розвиток дітей засобами нових інформаційних технологій. Вивчення художніх дисциплін: музики, літератури, образотворчого, театрального мистецтва тощо.

Використання спектру дидактичних, розвивальних та виховних перспектив комп'ютера для навчання молодших школярів музики. Можливості комп'ютерних навчальних програм у вивченні учнями початкових класів предмету „Музика”, забезпечення одночасного доступу до інформаційних ресурсів цілого класу в межах уроку музики.

Роль КНП у вихованні музичної культури учнів. Забезпечення школярів якісним слуховим матеріалом, розвиток музичних здібностей, формування музично-слухових уявлень дітей у процесі роботи з КНП. Характеристика мультимедійних навчальних програм, підготовлених творчим об'єднанням New Media Generation: „Музичний клас” (музична грамота); навчально-розвивальних програм для учнів початкових класів, що ознайомлюють з творчістю композиторів та інших.

Графічні і нотні можливості КНП, сольфеджування і моделювання звукового музичного матеріалу за допомогою КНП. Використання резервів системного контролю за засвоєнням мистецьких знань школярів, розширення тестових технологій оцінювання знань.

Забезпечення сприятливих умов для виявлення як індивідуальних творчих можливостей дітей, так і здатності їх виявляти себе у різних колективних формах навчальної діяльності - головна позитивна ознака сприймання і засвоєння школярами музичної інформації у процесі комп'ютерного навчання.

4. Структура навчальної дисципліни

Назва розділів і тем	Кількість годин
	Денна форма
Розділ 1. Теоретичні основи музичного виховання	

	всього	ЛЗ	ПЗ	лаб	ср
Тема 1. Музика як вид мистецтва і засіб виховання	6	2			4
Тема 2. Музичний фольклор: освітньо-виховний потенціал	6	2			4
Тема 3. Видатні педагоги про виховний потенціал музичного мистецтва	8	2	2		4
Тема 4. Музична культура Вінниччини	6	2			4
Тема 5. Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей	8	2	2		4
Тема 6. Розвиток музичних здібностей учнів початкових класів	6	2			4
Тема 7. Види музичної діяльності молодших школярів	8	4			4
Тема 8. Види музичної діяльності учнів в початковій школі: організація музично-ритмічної діяльності	12	2	4	2	4
Разом за розділом 1	60	18	8	2	32
Розділ 2. Види музичної діяльності					
Тема 1. Активне сприймання музики – основа формування музичної культури школярів	10		4	2	4
Тема 2. Вокально-хорове виховання в початковій школі	10		4	2	4
Тема 3. Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної творчої діяльності молодших школярів	10		4	2	4
Тема 4. Організація музично-пластичної діяльності в початковій школі	10		4	2	4
Тема 5. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках в початковій школі.	10		4	2	4
Тема 6. Використання комп'ютерних технологій на уроках мистецтва в початковій школі	10		4	2	4
Разом за розділом 2	60	-	24	12	24
Усього годин	120	18	32	14	56

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма навчання
1.	Видатні педагоги про виховний потенціал музичного мистецтва	2
2.	Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей	2
3.	Види музичної діяльності учнів в початковій школі: організація	4

	музично-ритмічної діяльності	
4.	Активне сприймання музики – основа формування музичної культури школярів	4
5.	Вокально-хорове виховання в початковій школі	4
6.	Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної творчої діяльності молодших школярів	4
7.	Організація музично-пластичної діяльності в початковій школі	4
8.	Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках в початковій школі.	4
9.	Використання комп'ютерних технологій на уроках мистецтва в початковій школі	4
УСЬОГО ГОДИН		32

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		<i>Денна форма навчання</i>
1.	Види музичної діяльності учнів в початковій школі: організація музично-ритмічної діяльності	2
2.	Активне сприймання музики – основа формування музичної культури школярів	2
3.	Вокально-хорове виховання в початковій школі	2
4.	Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної творчої діяльності молодших школярів	2
5.	Організація музично-пластичної діяльності в початковій школі	2
6.	Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках в початковій школі.	2
7.	Використання комп'ютерних технологій на уроці музики в початковій школі	2
УСЬОГО ГОДИН		14

7. Теми індивідуальних заняття

Індивідуальні заняття не передбачено навчальним планом.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		<i>Денна форма навчання</i>
1.	Музика як вид мистецтва і засіб виховання	4
2.	Музичний фольклор: освітньо-виховний потенціал	4
3.	Видатні педагоги про виховний потенціал музичного мистецтва	4
4.	Музична культура Вінниччини	4
5.	Психолого-педагогічні основи музичного виховання дітей	4
6.	Розвиток музичних здібностей учнів початкових класів	4
7.	Види музичної діяльності молодших школярів	4
8.	Види музичної діяльності учнів в початковій школі: організація музично-ритмічної діяльності	4
9.	Активне сприймання музики – основа формування музичної культури школярів	4
10.	Вокально-хорове виховання в початковій школі	4
11.	Гра на дитячих музичних інструментах як вид колективної творчої діяльності молодших школярів	4
12.	Організація музично-пластичної діяльності в початковій школі	4

13.	Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках в новій українській школі.	4
14.	Використання комп'ютерних технологій на уроках мистецтва в початковій школі	4
УСЬОГО ГОДИН		56

9. Індивідуальні завдання

Теми мікродосліджень

1. Художнє виховання дітей молодшого шкільного віку.
2. Технічні засоби навчання та наочні посібники в естетичному розвитку учнів молодшого шкільного віку.
3. Особливості художньої діяльності дітей молодшого шкільного віку.
4. Взаємозв'язок школи і сім'ї в естетичному вихованні дітей.
5. Внесок українських композиторів у теорію і практику музичного виховання.
6. Музично-теоретичні основи ігрової діяльності дітей у „Весняночці” Василя Верховинця.
7. Музичне виховання в епоху античності.
8. Музичне виховання в епоху середньовіччя.
9. Роль південно-західних братських шкіл у становленні музичного виховання в Україні 16-17 ст.
10. Музика як засіб естетичного виховання особистості.
11. Реалізація загальнодидактичних принципів при доборі музичного репертуару для уроків музики в початкових класах.
12. Засвоєння учнями початкових класів засобів музичної виразності у процесі слухання музичних творів і співу.
13. Художньо-педагогічний аналіз музичних творів у початкових класах.
14. Педагогічна доцільність опори на жанри маршу, танцю і пісні на початковому етапі музичного виховання дітей (концепція Д.Б.Кабалевського).
15. Про що і як розповідає музика, особливості музичної мови і взаємодія її елементів.
16. Основні педагогічні ідеї Б.Л.Яворського, Б.В.Асаф'єва і їх роль у становленні теорії і практики масового музичного виховання дітей.
17. Науково-педагогічний внесок В.М.Шацької у вирішенні проблем музичного виховання дітей.
18. Внесок Н.П.Гродзенської у розвиток теорії та методики музичного сприймання дітей.
19. Основні принципи і методи шкільної програми з музики Д.Б.Кабалевського.
20. Переваги і недоліки в застосуванні на практиці “абсолютної” і “релятивної” системи музичного виховання.
21. Народна пісня у системі естетико-виховної роботи з молодшими школярами.
22. Формування естетичної культури молодших школярів у процесі музичної діяльності.
23. Форми роботи над розвитком ритмічного відчуття за системою Карла Орфа.
24. Метод моделювання у формуванні музичного сприймання.
25. Реалізація виховних можливостей музичного мистецтва в навчально-виховній роботі з молодшими школярами.
26. Формування у молодших школярів патріотичних почуттів засобами музичного мистецтва.
27. Формування у дітей національної свідомості у процесі музично-естетичного виховання.
28. Використання музичного фольклору в навчально-виховній роботі з дітьми.
29. Формування у дітей естетичного ставлення до природи засобами музичного фольклору.
30. Виховання моральних якостей молодших школярів у процесі вокально-хорової діяльності (на матеріалах урочної та позаурочної роботи з музики).
31. Розвиток музичних здібностей молодших школярів на уроках музики та в позакласній роботі.
32. Використання музично-педагогічної спадщини В.Верховинця на уроці музики в початковій школі.

33. Використання творчої спадщини М.Д.Леонтовича у навчально-виховному процесі початкової школи.
34. Музично-педагогічна система Е.Жака-Далькроза та її втілення в сучасній початковій школі.
35. Використання болгарського методу “столбїца” Бориса Тричкова у вокально-хоровій роботі з дітьми.
36. Музична грамати́ка М.Ділецького та її вплив на музичне виховання в Україні XVII століття.
37. Значення братських шкіл у розвитку музичної культури в Україні XVII-XVIII ст.
38. Основні етапи розвитку музичного виховання в Україні.
39. Розвивальні можливості уроків музики в початковій школі.
40. Особливості організації слухання творів класичної музики в початковій школі.
41. Художньо-естетичні бесіди на уроках музики в початковій школі.
42. Форми і методи ознайомлення учнів початкових класів із творами музичного мистецтва.
43. Шляхи формування у молодших школярів естетичного сприймання творів музичного мистецтва.
44. Опанування молодшими школярами виражальних можливостей музичного мистецтва на уроці музики.
45. Використання комплексу мистецтв у навчально-виховній роботі з молодшими школярами.
46. Розвиток ладового чуття в учнів початкових класів.
47. Формування музично-слухових уявлень дітей на уроці музики.
48. Музично-ритмічне виховання дітей на уроці музики.
49. Проблеми вивчення музичної грамоти на уроці музики в початковій школі.
50. Проблеми опанування молодшими школярами системою звуковисотності за абсолютним методом навчання музики.
51. Особливості вивчення засобів музичної виразності на уроці музики в початковій школі.
52. Вокально-хорове виховання дітей у засобах комп'ютера.
53. Методика розвитку співацьких навичок молодших школярів засобами КНП з музики. Методика роботи над шкільною піснею з використанням синтезатора.
54. Особливості роботи з хоровим колективом дітей віком 6-7 років.
55. Методика роботи над дитячою оперою з учнями початкових класів.
56. Ігри-драматизації на уроках музики в початковій школі.
57. Організація інструментальної діяльності учнів початкових класів на уроці музики.
58. Розвиток музичних здібностей дітей у процесі гри на національних дитячих музичних інструментах (сопілці, окарині).
59. Використання танцювальних рухів на уроці музики.
60. Використання музичної казки у процесі естетико-виховної роботи з молодшими школярами.
61. Музична імпровізація на уроці музики в початковій школі.
62. Методика використання сопілки (окарини) на уроці музики в загальноосвітній школі.
63. Використання музично-дидактичних ігор у процесі навчання музичної грамоти учнів початкових класів.
64. Використання наочних засобів навчання на уроці музики.
65. Аналіз сучасних підручників з музики для учнів 1-4 класів.

10. Методи та технології навчання

Основними методами викладання і навчання дисципліни є: а) які забезпечують опанування навчального предмета (словесні, візуальні, практичні, репродуктивні, проблемно-пошукові, індуктивні, дедуктивні); б) які стимулюють та мотивують навчально-наукову діяльність (навчальні дискусії, проблемні ситуації, професійно-орієнтовані ділові ігри, творчі завдання, індивідуальні науково-дослідні завдання, конкурси, виставки творчих робіт тощо); в) методи контролю і самоконтролю у навчальній діяльності (опитування, залік, контрольна робота, тестові завдання, питання для самоконтролю, у т. ч. через комп'ютерні освітні системи).

ДЛЯ КУРСОВОЇ РОБОТИ

Текст курсової роботи	Ілюстративна частина	Захист роботи	Загальна кількість балів
50	20	30	100

Шкала оцінювання: сто балова, ECTS, розширена

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за розширеною шкалою
		<i>Для екзамену, заліку, курсової роботи, практики</i>
90-100	A	ВІДМІННО
80-89	B	ДУЖЕ ДОБРЕ
75-79	C	ДОБРЕ
60-74	D	ЗАДОВІЛЬНО
50-59	E	ДОСТАТНЬО
35-49	FX	НЕЗАДОВІЛЬНО З МОЖЛИВІСТЮ ПОВТОРНОГО СКЛАДАННЯ
1-34	F	НЕПРИЙНЯТНО З ОBOB'ЯЗКОВИМ ПОВТОРНИМ ВИВЧЕННЯМ ДИСЦИПЛІНИ

13. Методичне забезпечення

1. Курс лекцій з візуальним рядом.
2. Методичні матеріали до вивчення окремих тем курсу.
3. Завдання для самостійної роботи студентів за всіма темами курсу.
4. Тестові завдання з тем I розділу.
5. Фонд наочних матеріалів до тем навчальної дисципліни на електронних носіях.
6. Зразки виконання творчих завдань.
7. Навчальні таблиці та методичні альбоми.
8. Матеріали для виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань
9. Методичні матеріали з питань виконання курсових робіт.
10. Методичні матеріали з питань виконання дипломних робіт.
11. Матеріали для візуального супроводу занять з дисципліни
12. Відеотека.
13. Методичні матеріали до написання курсових та дипломних робіт.
14. Комп'ютерні навчальні програми.

14. Рекомендована література

Основна

1. Верховинець В.М. Весняночка: Ігри з піснями для дітей дошкільного віку та молодших школярів/ В.М.Верховинець. – К.: Музична Україна, 1989. – 340с.
2. Коновець С. В. Образотворче мистецтво в початковій школі / С. В. Коновець. – К., 2000. - 79 с.
3. Красовська О.О.Образотворче мистецтво з методикою викладання у початковій школі [навч.посібн] / О.О.Красовська, - Львів.: «Новий світ-2000», 2012. – 292 с.
4. Леонтович М. Д. Практичний курс навчання співу у середніх школах України / М. Д. Леонтович. – К.: Муз.Україна, 1989. – 136с.
5. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі /Л.М.Масол, О.В.Гайдамака, Е.В.Белкіна, І.В.Руденко. – Харків, 2006. - 256 с.
6. Мосин И.Г. Рисование / И.Г. Мосин – Екатеринбург, У-Фактория, 1996.

7. Печерська Е.П. Уроки музики в початкових класах: Навч. Посібник/ Е.П.Печерська. – К.: Либідь, 2001. – 272с.
8. Поплавська Ю.О. Методика навчання музичної грамоти в початковій школі/ Ю.О.Поплавська. – Вінниця: Нова книга, 2007. -128с.
9. Ростовський О. Я. Педагогіка музичного сприймання: навчально-методичний посібник / О. Я. Ростовський. – К.: ІЗМН, 1997. – 248с.
10. Яременко В.І. Методика викладання образотворчого мистецтва / В.І. Яременко – Тернопіль, 2012. – 168 с.

Додаткова

1. Ветлугіна Н.О. Музичний розвиток дитини / Н.О. Ветлугіна. – К.: Муз.Україна, 1978. – 145 с.
2. Горошко Н.А. Усі уроки образотворчого мистецтва / Н.А. Горошко. – Х.: Вид. група «Основа», 2012. – 255с.
3. Кабалевський Д. Про трьох китів та про інші цікаві речі / Д.Кабалевський. – К.: Веселка, 1980. – 167с.
4. Кабалевський Д. Як розповідати дітям про музику? / Д. Кабалевський. - К.: Муз.Україна, 1981. – 320с.
5. Кардашов М.В. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.В. Кардашов – К.: Либідь, 2007.– 296 с.
6. Кириченко М.А. Основи образотворчої грамоти / М.А. Кириченко. – К.: Вища школа, 2003. – 248 с.
7. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах /Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – №10. – 2004. – 32 с.
8. Мужикова І. Методика викладання образотворчого мистецтва / І. Мужикова. – Полтава, 2004. – 42 с.
9. Остроменский В.Д. Восприятие музыки как педагогическая проблема / В.Д.Остроменский. - К.: Музична Україна, 1975. - 200 с.
10. Ростовський О. Я. Взаємозв'язок різних видів мистецтва на уроках музики: [методичні рекомендації] / О. Я.Ростовський. – К.: Освіта, 1991. – 48с.
11. Ростовцев Н.Н. История методов обучения рисованию. Зарубежная школа рисунка / Н.Н.Ростовцев – М., 1981.
12. Рудницька О.П., Миропольська Н.Е.. Критерії музично-естетичного розвитку дітей / О.П.Рудницька, Н.Е. Миропольська. - Початкова школа, 1985 №3, - С.38-43.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://tera-catalog.at.ua/dir/72>
2. <http://shteltn.ucoz.ru/dir>
3. http://1katalog.at.ua/dir/kultura_i_iskusstvo/izobrazitelnoe_iskusstvo/72
4. <http://obrazotvorche.moy.su/>
5. http://ternrud.at.ua/index/obrazotvorche_mistectvo/0-5
6. http://yrok.at.ua/load/rozrobki_urokiv/obrazotvorche_mistectvo/47
7. <http://music.school67.okis.ru/klas1.html> розробки уроків музики для 1 класу.
8. <http://music.school67.okis.ru/3urok27.html> урок на тему «Будова музики».
9. http://muzicteacher.at.ua/load/ppz/ppz_2_kl/7-1-0-120 ППЗ
10. http://www.youtube.com/watch?v=dHYHh_AZAY4 «Петя и Волк» симфонічна казка С.Прокоф'єва.
11. <http://www.thevirtualpiano.com/> виртуальное пианино.